

Παναγιώτα Π. Λάμπρη

Ἐν ὀδύνοις

2014

Εικόνα και σχεδίαση εξωφύλλου
Παναγιώτα Π. Λάμπρη

ISBN: 978-960-8266-63-6

Copyright © 2014

Παναγιώτα Π. Λάμπρη

Ηλεκτρονική διεύθυνση: palampri@otenet.gr

Ιστοσελίδα: <http://users.sch.gr/panlampri/>

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

apiroshora
Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ

Πρεβέζης 93, Αθήνα, 10443

Τηλ. 210 5154920

e-maill: apiroshora@yahoo.gr

*Στίς φιλίες πού ό χρόνος ἔκλεψε·
στίς φιλίες πού ἐπιμένουν.*

Ἐπιτύμβιο

Στὴν μνήμη τῆς φίλης μου Ἀθηνᾶς Χ. Μίχου

Ἡ Ἀθηνᾶ,
λευκοφοροῦσα
κι ἀνθοστολισμένη,
κείτεται ἀνέκφραστη
μέ μιά ὑποψία
μειδιάματος πικροῦ
στά χεῖλη.

Ποῦ πῆγε
τό λαμπερό της βλέμμα;
Ποῦ πῆγε
τό αἰσιόδοξο χαμόγελό της;
Ποῦ πῆγαν
ἡ ἀγάπη της γιά τούς φίλους,
ἡ ἀγάπη της γιά τὴν γνώση,
ἡ ἀγάπη της γιά τὰ ταξίδια,
ἡ ἀγάπη της γιά ὅλα ἑκεῖνα
πού ζωὴ λέν πῶς εἶναι;
Ποῦ πῆγαν;

Τὴν ἤθελε ὁ Θεός κοντά του,
εἶπε ἡ μάνα της!
Πικρή, πολὺ πικρή,
αὐτὴ ἡ μεταφυσικὴ παραγῶγια!

Τί τὴν θέλει ὁ Θεός
μιά γυναῖκα νιόπαντρη,
πού ἡ ἀγκαλιά της
κρατάει σφιχτά ἕναν ἄντρα;

Τί τίν θέλει ὁ Θεός
μά γυναῖκα,
πού ἡ μήτρα της
σκιοῦ ἀπ' τίν ζωή
πού πάλλεται μέσα της;
Τί τίν θέλει ὁ Θεός
μά γυναῖκα,
πού κρατάει στά χέρια της
πολλά ἀπό τά ὄνειρα
τῆς ζωῆς της;

Μᾶλλον, τίποτα!

Πρόσκληση

Ἡ πρόσκληση ἦταν σαφής:
«Κερνάω τσίπουρο
μετά νωγαλευμάτων!».

Ἡ ἀποδοχή της
ὀδήγησε σέ ἐπίσκεψη.
Τά λιτά νωγαλεύματα,
τό εὐγευστο τσίπουρο,
ἀναίτιοι κομπάρσοι
σέ θέατρο συσσωρευμένης ὀργῆς
πού μέ λόγια λοξά ἐκστομίστηκε
ὑπό τό φῶς τῆς Χριστουγεννιάτικης
γιορταστικῆς χλιδῆς
καί τῆς ἀναμμένης ἐστίας
πυράκτωσε σωθικά
ἀπό πόνου βαθύ κι ἀπροσμέτρητο
φρυγμένα.

Ἡ μαινάδα, ὠρυόμενη,
φωνῆ ὁμοία κυβάλω ἀλαλάζοντι
λίθης χρησαμένη
ιλάσθη
μέ τήν φανέρωση τοῦ ἐσωτερικοῦ κενοῦ
πού, φεῦ, οὐκ ἔῃ ὄρᾶν
τά κραυγάζοντα τήν Ἀλήθεια.

Κι ὁ Ξένιος Ζεῦς
κομπάρσος κι αὐτός
σέ μιᾶ ἀποτυχημένη παράσταση
χωρίς θεατές.

Δεκατρία χρόνια

Στήν μνήμη τῆς μητέρας μου

Δεκατρία χρόνια!
Πότε διάβηκαν;

Δεκατρία χρόνια!
Χωρίς τό γεμάτο ἀγάπη βλέμμα σου.
Χωρίς τό αἰσιόδοξο χαμόγελό σου.
Χωρίς τήν ἄκρα μακροθυμία σου.
Χωρίς τήν ἄκρα μεγαθυμία σου.
Χωρίς τήν ἀδιάλειπτη ἔγνοια σου.
Χωρίς τήν ἄνευ ὄρων καί ὀρίων δοτικότητα σου.
Χωρίς τά θαυμαστά ἔργα τῶν χειρῶν σου.
Χωρίς...

Πολλά ἀξιολάτρευτα χωρίς,
ὄλα παρόντα στήν ἀπουσία σου.

Ἀκροστιχίδα

Τῆς μητέρας μου

Ἀγάπη
Νόση
Ἀλληλεγγύη
Στόχος
Τέχνη
Ἀνεξικακία
Σύνεση
Ἱερότητα
Ἀντοχή

Μνήμης δοκιμασία

Ἡ μνήμη,
καταβεβλημένη
ἀπό σωματικό καί ψυχικό μόχθο,
ὀρθώνει κενά,
συχνά, δυσαναπλήρωτα.

ἜORES ὄρες
φωλιάζει στήν ψυχή καί τήν σκέψη ὁ φόβος.
Φόβος γιά τήν ἀπώλεια οἰκείων πραγμάτων,
φόβος γιά πιθανή ἐξαπάτηση,
φόβος γιά τήν ἔλλειψη ὑλικῶν ἀγαθῶν
ἀπαραίτητων γιά τήν ὑπηρετήση τοῦ βίου,
φόβος γιά...

Ὁ φόβος τοῦ θανάτου, ἀπῶν!
Μόνο σέ στιγμές πνευματικῆς διαύγειας
φαντάζει ὡς ἡ «μόνη» λύτρωση.

Άπουσία

Οί μέρες,
μέ τήν συνήθη,
τήν μονότονη ἀκολουθία τους,
ξεμακραίνουν...

Ἡ ἀρχική αἴσθηση ἀπουσίας
ξεμακραίνει κι αὐτή.

Ἡ ἀδικία,
σιγά σιγά, ἀλλά ἐπίμονα,
ξεθεμελιώνει συναισθήματα
πού μάταια βιώνονταν
ὡς βαθιά ριζωμένα.

Μεταμόρφωση

Ἡ φωνή στήν ἄλλη ἄκρη τοῦ τηλεφώνου
χαμηλή καί ρητορικά ἐρωτηματική
ἔλαβε τήν ἀπάντηση πού πρόσμενε.

Τά δειλά βήματα στό κατώφλι
δύλωσαν τόν ἐρχομό.

Μέ τό ἄνοιγμα τῆς θύρας,
χειραψίες ψυχρές,
φιλιά χωρίς συναίσθημα
κι ἡ ψυχή... μακριά!

Κι εἶδα γι' ἄλλη μιά φορά
τήν μεταμόρφωση τοῦ χαμαιλέοντα
πού εἶπε πολλά,
πού λησιμόνησε πολλά,
πού καμία συγνώμη δέν ξεστόμισε.

Πάντα,
οἱ χαμαιλέοντες τό ἔχουν στά συνήθεια τους
χωρίς καμία τύψη νά μεταμορφώνονται.

Ὁ αντίπαλος

Στούς μαθητές μου

Τό ἐφηβικό πρόσωπο,
μέ ὄμορφη κατατομή,
θυμίζει λάξευμα τοῦ Πραξιτέλη.

Τό καθαρό βλέμμα,
φωτεινό ἄλλοτε,
γέρνει
καί ὀδηγεῖ τήν πέννα
χαράσσοντας πάνω σέ χαρτί
γραμμές καί σχήματα
χωρίς σκοπό.

Ἡ ψυχή
κάπου κάπου ταράσσεται,
τό ὄμορφο πρόσωπο θαμπώνει
κι ἀπ' τά φιλήδονα χεῖλη
ξεπηδοῦν λόγια σπαθιά
πού μάταια γυρεύουν αντίπαλο.

Μάταια!
Ὁ αντίπαλος,
κρυμμένος καλά,
κεῖται βαθιά
στά ὄράματα μιᾶς νιότης
πού ἔγιναν στάχτη,
σέ μιᾶ σκέψη ἐλεγχόμενη
ἀπό μοιραῖες ἐξαρτήσεις
καί πάθη.

Μόνο,
όταν ἐλεύθερη ἡ σκέψη
ἐπιστρέφει μεταμελούμενη,
τό πρόσωπο,
ὄμορφο πάντα,
ἐπιμένει νά θυμίζει
μά νιότη
πού, ἴσως, ἐχάθη.

Ένα κενό κουτάκι

Ἡ κατάσταση μέ τά ὀνόματα
σχεδόν πεπληρωμένη
μέ τήν συνήθη ἀλληλουχία:
ἐπώνυμο, ὄνομα, πατρώνυμο.

Σχεδόν!
Διότι στήν δέκατη ἕκτη γραμμή,
στήν λίστα μέ τά πατρώνυμα,
ένα κενό κουτάκι
μαρτυράει τήν ἀμαρτία
πού ἀπό ἠδονή
ἔγινε ὀδύνη.

Ὁ ἔφηβος,
δειλά στήν ἀρχή
στήν συνέχεια μέ πείσμα,
σέ κάθε καινούργια κατάσταση
γράφει μέ τό χέρι του ένα ὄνομα:
Χαράλαμπος!

Μόνο,
πού ἡ χαρά πού λάμπει στό ὄνομα
σκιάζει μέ θλίψη καί σκότος
τήν ψυχή τοῦ ἐφήβου,
πού πολύ λέει πώς μοιάζει στήν μορφή
μ' ἐκεῖνον τόν Χαράλαμπο.

Ἀμφισβήτηση

Ἡ ἐκδίλωση κατὰ τῆς βίας
ἀρίστη!
Οἱ ἔφηβοι
παρακολουθοῦν μέ ἐνδιαφέρον.
Κάπου κάπου,
τά πρόσωπά τους συσπῶνται.
Ἡ ἀναγνώριση οἰκείων συμπεριφορῶν
ταράσσει τό εἶναι τους.
Τό μήνυμα
μέ μεγάλη σαφήνεια ὑπαγορεύει:
᾽Οχι, στήν ἐνδοσχολική βία!
Ναί, στήν καταγγελία της!
Κάποιοι,
λίγοι, τό χλευάζουν.
Ἐντός ὀλίγου,
στόν ἀπόηχο τῆς ἐκδίλωσης,
ὁ χλευασμός τους
μετετρέπνι σέ βαρβαρότητα.

Ὁ ἐχθρός

Ὅταν ἀμφισβητεῖς
ἐπαίσχυντες πράξεις σου,
πού κάποιους
βαθιά ἔχουν πληγώσει,
λογάριαζε
πὼς μεγαλύτερος ἐχθρός σου
εἶναι ὁ ἑαυτός σου.

Οί κατακτητές

Στήν Πολιτεία
πέφτει βαριά ἡ σκιά
τῶν νεοφερμένων κατακτητῶν.
Δέν φοροῦν, ὅπως ἄλλοτε,
ἐξάρτυση πολεμική.
Τά ὄπλα ὑπούλα,
σχεδόν ἀθόρυβα,
στοχεύουν τήν βούληση
καί τήν ὕλική ζωή
τῶν ἀνθρώπων.

Αὐτοί,
ξαφνιασμένοι στήν ἀρχή,
σκυθρωποί κατόπιν,
γυρεύουν ἀπαντήσεις
γιά τίς ἀπολεσθεῖσες
βεβαιότητες τῆς ζωῆς τους,
πού πολλές κι ἐπώδυνες,
φανερώνουν τήν ἀδικία·
πλήν ὅμως,
οἱ ἀδικήσαντες,
μέ τήν συνήθη προστασία
τῆς, φεῦ, ξενόφερτης ἐξουσίας,
νομότυπα τήν ἀποκρύπτουν.
Τό φῶς τῆς Δικαιοσύνης
μάταια σελαγίζει
πάνω ἀπ' τήν μικρή ἔνδοξη χώρα,
πού γι' αὐτό διψᾷ,
ἀλλά κανείς νερό δέν τῆς δίνει.

Στήν Πολιτεία,
τί ειρωνεία!
Τά πουλιά,
κι αὐτή τήν ἄνοιξη,
τήν πικρή,
τραγουδοῦν τήν χαρά τῆς ζωῆς
πού φευγάτη εἶναι
ἀπ' τίς καρδιές
καί τά πρόσωπα
τῶν ἀνθρώπων.

Είκοσιοκτώ λεπτά

Στόν σύντροφό μου

Άπό τήν στιγμή
πού έκλεισε πίσω του ή πόρτα,
ό χρόνος,
πάντα άδυσώπητος
για `κείνους πού προσμένουν
ειδήσεις για άγαπημένους,
κυλάει βασανιστικά άργά.

Τό βλέμμα,
μέ έμφανῆ τήν άγωνία,
προσπλωμένο στό ρολόι τοῦ τοίχου·
τά χείλη,
μέ φανερό τήν μνήμη
ένός φευγαλέου φιλιού,
σφαλιστά·
τά χέρια,
σταυρωμένα στό στήθος,
προσμένουν ν' άνοίξουν
σ' ένα έλπιδοφόρο
άγκάλιασμα.

Οί δείκτες τοῦ ρολογιού,
σιωπηλοί,
χωρίς συναίσθημα,
κινούνται στόν ρυθμό τους·

ὁ μέγας δείκτης
χαϊδεύει
τὴν μιά μετὰ τὴν ἄλλη
τὶς γραμμοῦλες
πού τὰ λεπτά μετροῦν·
μία, δύο,... εἴκοσι,
εἰκοσιοκτῶ γραμμοῦλες,
εἰκοσιοκτῶ λεπτά
μέχρι,
πού ἡ πόρτα ἀνοίξει!

Ἄμέσως,
ὁ χρόνος ἄλλαξε νόημα.
Τὰ βλέμματα ἀντάμωσαν,
τὰ χέρια ἀνοίξαν,
τὰ χεῖλη ἐνώθηκαν,
τό εἶναι ὀλόκληρο μίνυσε
πῶς, ὅταν ἀγάπη ὑπάρχει,
τό ποθοῦμενο,
δυνατό γίνεται...

Δείπνο

Όταν σέ δείπνο σέ καλοῦν
γιορταστικό
νά σκέφτεσαι πολύ
τήν πρόσκληση
ν' ἀποδεχθεῖς,
ἄν πρέπει.

Γιατί,
ἐκτός πού, ὄχι σπάνια,
συνδαιτυμόνες προσβλητικούς
ἐκεῖ μπορεῖ νά συναντήσεις,
μπορεῖ
κι αὐτός πού σέ προσκάλεσε
προσβλητικά νά πει
πώς, ἄν καί μικρό,
τό καλύτερο κομμάτι κρέατος
ἐπέλεξες γιά σένα!

Τίποτα τό παράδοξο!

Τήν ἀγένεια
συχνά τήν συναντᾶς
σέ χρόνο ἄκαιρο
ἐκεῖ πού μόνο ἀρχοντιά
θά ἔπρεπε νά ὑπάρχει.

Ὁ χαρταετός

Σ' ὅσους ἀνέμελοι πετοῦν χαρταετούς

Ὁ χαρταετός,
μέ τό λευκό τῆς ἀθωότητας
καί τό ἐρυθρό τοῦ ἔρωτα
χρῶμα,
μέ οὔριο ἄνεμο
αἶρεται
πρός τά οὐράνια νέφη·
πότε πότε,
κυρτώνει τό περήφανο σῶμα του
καί θεᾶται μέ δέος
τό εἶδωλό του
πού μόλις διακρίνεται
στό ἐλαφρῶς παλλόμενο
τῆς θάλασσας γκριζο.

Τό ψήλωμά του,
ἄν καί σέ σκοῦρο φόντο,
σταθερό καί θεαματικό,
γεμίζει μέ αἰσιοδοξία
τά χέρια
πού τόν κρατοῦν
καί τά βλέμματα
πού μέ θαυμασμό τόν κοιτοῦν.

Ποθοῦν,
ὅσο ποτέ ἄλλοτε,
μέ πάθος ποθοῦν
τό ταιριαστό μέ τήν ψυχί
γκρίζο τῆς μέρας
νά πάρει χρωμα κόκκινο,
ἄσπρο,...
καί νά πληρώσει τίς ψυχές
μ' ἓνα καθάριο μήνυμα
ζωῆς
φωτεινό σάν τόν Ἥλιο
πού λάμπει
σέ καθάριο οὐρανό
μετά ἀπό ἀπρόσμενη καταιγίδα.

Ἡ Ἐλευθερία

Ἡ Ἐλευθερία,
πού Ρία νά τήν ἀποκαλοῦν
ἐπίμονα ζητᾶ,
δέν κατανόησε
τί δῶρο
ἀκριβό κι ἐπικίνδυνο
εἶναι στά δεκατέσσερά της
ἡ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ!

Τίς ἁμαρτίες τοῦ κορμιοῦ
πρόωρα γεύτηκε·
τήν δροσιά τῆς νιότης της
νωρίς χαράμισε·
στήν ὁδό τῆς ἀπωλείας
χωρίς ἐνδοιασμούς πορεύτηκε·
τά δῶρα τῆς ζωῆς
μέ λάθος τρόπο ἐκτίμησε.

Τώρα,
μέ βλέμμα θολό,
μέ πρόσωπο ὠχρό,
μέ γέλιο πνιχτό,
μέ...
πορεύεται σέ ὁδό
μέ ἄδηλο
τέρμα.

Πληγή

Τήν πληγή
πού στά στήθια σου
γιά χρόνια χάσκει
καί ματώνει,
σκέψου
πώς μέ τήν πρόκληση
βίας,
ἀντί νά τήν γιάνεις,
πιό μεγάλη
κι ἀνίατη τήν κάνεις.

Τό έντεκα

Τό έντεκα
μαγικός αριθμός
στά τοῦ σύμπαντος
μαγικά ἔδεσε
τήν ζωή
δυό ἀνθρώπων
πού, ὅταν τό πρῶτο κλάμα τους
ἀκούστηκε,
τό ἡμερολόγιο ἔγραφε
έντεκα τ' Ἀπρίλη.

Ἀπό τότε
σέ χαρά ἢ σέ λύπη,
μυστηριακά λές,
ἓνα έντεκα
κανοναρχεῖ τήν ζωή τους.

Ἐντεκα
ἔγραφε τό ἡμερολόγιο,
ὅταν πλάγιασαν
ἐρωτικά στό στρῶμα
γιά πρώτη φορά,
ὅταν ἐκείνη μπῆκε
στό χειρουργεῖο
γιά πρώτη φορά,
ὅταν ἐκεῖνος πῆρε
τό σωτήριο ἴαμα
γιά πρώτη φορά,
ὅταν...

Κάθε φορά,
σέ χαρά ἢ σέ λύπη,
μυστηριακά λές,
ἓνα έντεκα
κανοναρχεῖ τήν ζωή τους.

Προσμονή

Άργά κυλοῦν οἱ ὥρες,
ὅταν, ἀντί γιά μήνυμα
παρήγορο καί ψυχοφελές
ἀπό πρόσωπο ἀγαπημένο,
νιώθεις
τήν μάταιη προσμονή
νά σαρώνει τό εἶναι σου
καί κατανοεῖς,
γιά ἄλλη μιά φορά,
τό μέγεθος
τῆς μικρότητας τοῦ κόσμου.

Νέμεσις

Όταν γιά άσήμαντη αίτία
καλπάζεις φριμάζοντας
μέ τό άτι τής ύβρεως,
νά φοβάσαι
πώς γιά άσήμαντη αίτία
θά ἔρθει, έν καιρῶ,
ἡ Νέμεσις
καί θά άποδώσει
Δικαιοσύνη.

Ἐπίταξις

*«Από 12^η μεσημβρινή ώρα της Τετάρτης 15 Μαΐου
2013 μέχρι νεωτέρας...»*

Μέχρι νεωτέρας...
εἰδοποιεῖ τό φύλλο ἐπίταξης
πού μέ ἄκρα τυπικότητα
ἐπέδωσε ὁ ἀστυνόμος
μέ τήν πολιτική ἐνδυμασία.

Μέχρι νεωτέρας...

Ἔτσι, γιά νά ἴμαστε βέβαιοι
πώς ἡ Δημοκρατία,
πού στ' ὄνομά της
πολλοί ἐπί χρόνια ἀσέλγησαν,
ἐκπορνευμένη πιά,
εἶναι μόνο κατ' ὄνομα
Δημοκρατία.

Σημεῖα τῶν καιρῶν

Ὁ βουλευτής,
στεντορεία τῆ φωνῆ,
αἰτεῖται συγνώμης ἀπ' τὰ ἄδολα ὑποζύγια
πού, τί εἰρωνεῖα,
εἶναι κατὰ πολὺ καθωσπρέπει
ἀπ' τὰ καθίκια τοὺς καθηγητές
πού ὁ ἴδιος ἀποκάλεσε
μέ τ' ὄνομά τους!

Ἡ βουλευτής,
μέ εἰρωνικό χαμόγελο
καί σαρκασμὸ περίσσιο,
ἀπάντησε ἐρωτηματικά
περὶ τῆς ἀβεβαιότητος
τῆς ἐργασίας τῶν «ὄνων»:
«Τί θέλετε, νά κλάψουμε
πού κάποιοι ἐξ αὐτῶν
θά χάσουν τὴν δουλειά τους;».

Συνεχίστε, κύριε, τίς ὕβρεις σας!
Εἶναι, συχνά, λυτρωτικές
γιὰ τίς ψυχές
πού αἰωροῦνται στὴν ἄβυσσο!

Ὅχι, κυρία, μὴν κλάψετε!
Τὰ κλάματά σας,
τί κρίμα,
θά καταστρέψουν τὰ ψιμύθιά σας!

Τοῦ λαοῦ ὑπηρέτες
μὴν θορυβεῖσθε!
Ὁ χύδην λόγος σας
εἶναι γέννημα τῶν ἐποχῶν
πού στὴν πολιτικὴ σκηνή
ἀνεβαίνουν οἱ κομπάρσοι.

Τραγικοὶ κομπάρσοι,
πού μέ τὰ ρήματά τους,
φεῦ, ἐπαληθεύουν
τὴν ἀρχαία ρήση
«Τό τῆς πόλεως ὅλης ἥθους,
ὁμοιοῦται τοῖς ἄρχουσιν».

Ἀπραξία

Στὴν Πολιτεία
βαριά πέφτει ἡ σκιά
ὄλων ἐκείνων
πού στὴν παρακμή
μεθοδικά τὴν ὀδήγησαν.

Ἀναρριχημένες μετριότητες
στὶς δημόσιες θέσεις
συνεχίζουν ἀπτόητες
τό γνώριμο ἔργο τους
ἐπιβραβεύοντας τὴν ἀσυνέπεια
καὶ τὸν ἥσσονα μόχθο.

Ὁ αἰσιόδοξος λόγος
περὶ προόδου
τῶν δημοσίων πραγμάτων
παράταιρα ἤχει
στὴν συναυλία τῶν μετρίων.

Κι ὁ λαός,
δύσπιστος στὴν πραγμάτωση
τοῦ ὑπεσχημένου θαύματος,
θεᾶται, ἀπραγος σχεδόν,
τῆς Πολιτείας τὴν παρακμή
καὶ τὴν δική του.

Ἀπώλεια

Στὴν φθαρμένη ἄσφαλτο
τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως
μέρα μέ τὴν ἡμέρα
ἐπίμονα, λές, πληθαίνουν
καί χάσκουν λακκοῦβες.

Μικρές, μεγαλύτερες,
δίπλα δίπλα,
ἢ μακριά ἢ μιά ἀπ' τὴν ἄλλη
βιώνουν
τὴν ιδιότυπη μοναξιά τους.

Οἱ ἄρχοντες τῆς πόλεως
τίς δρασκελοῦν ἀδιάφοροι
δίνοντας ἀπρόσμενη παράταση
ζωῆς
στὴν ἀσημαντότητά τους.

Οἱ λακκοῦβες θεῶνται μέ δέος
τά ἀκριβὰ ὑποδήματα
πού βιαστικά τίς προσπεροῦν
καί χαίρονται πού ἀπωλέσθη
ἡ ἀρχοντιά τῶν ἀρχόντων.

Ματαιώση

Λαμπερός ό ήλιος
τίς ύστατες μέρες τοῦ Μαγιοῦ
προσκαλεῖ τήν ψυχή
σέ γιορτή χαρᾶς
κι ἐλπίδας.

Πικρά τά λόγια
πλημμυρίζουν μέ χολή
κάθε προσδοκία
παυσίλυπης γιορτῆς
κι ἐλπιδοφόρας.

Ἡ γιορτή
θάλλει μέ ήλιο λαμπρό,
μέ ψυχή καθάρια
καί χρειάζεται δύναμη
νά τήν ἀντέξεις.

Ἄποτυχία

Ἡ προσμονή,
ντυμένη μέ γλυκύτητα,
πληροῖ μέ γαλήνη
ψυχί τε καί σῶμα.

Ἄδῆριτος ὁ χρόνος,
τήν προῖοῦσα προσμονή
τήν μετατρέπει σέ μαρτύριο·
σκληρή ἢ εἴμαρμένη,
τήν εἶδηση τῆς ἀποτυχίας
τοῦ προσδοκώμενου
πού ὑπόσχονταν τήν λύτρωση
τήν καθιστᾷ μαρτύριο εἰς τήν ν.

Αισιοδοξία

Όταν χωρίς φειδώ
ή ζωή
από αναμονή σε αναμονή
κι από άποτυχία σε άποτυχία
σε πηγαίνει,
μην θλίβεσαι·
θά 'ρθει ή μέρα
πού όσα σε συντρίψανε
θά γίνουν θεμέλα στερεά
καί θα οικοδομήσουν
κάποια από `κεινα
πού θαυμαστά στ' ανθρώπινα
λογοϋνται.

Μνημόσυνο

Στόν ξάδερφό μου Δημήτριο Κ. Γραμματικό

Σάν φώλιασε
ό έχθρός μέσ τό κορμί
μέ έπιμονή
μηνύματα έστελνε
πώς γιά τόπους άγνωρους
κι άνήλιαγους
σέ άνέμενε ταξίδι,
πού μόνος θά `κανες,
μέσ στήν καλοκαιριάτικη
ραστώνη.

Σάν έτοιμος από καιρό
γιά τό άνεπίστρεπτο
τών έγκοσμίων τήν ματαιότητα
χλεύαζες
σκορπώντας παρηγοριές
καί χαμογέλια
σ' όλους τούς προσφιλείς
πού τόν άωρο χαμό σου
πώς δέν θ' άντεχαν
θαρροῦσαν.

Χρόνια τρία μετά
ή ζωή πορεύεται χωρίς έσένα
κι ή μνήμη
όσων σ' αγάπησαν
δέν δίνει χάρισμα
στήν λησμονιά
καμιά απ' τίς χάρες
του κορμιού και τής ψυχής,
κανένα απ' τά στίγματα
πού άφησε τό πέρασμά σου.

Mea culpa

Mea culpa!

Αὐτές τίς λέξεις
χωρίς τήν ἐλάχιστην αἰδῶ
ἀναφωνοῦν
ἀπό καιροῦ εἰς καιρόν
ἐντόπιοι καί ξένοι
τοῦ κόσμου ἡγήτορες.

Ποιά ἢ ὠφέλεια
ἀπό τήν δημόσια ὁμολογία
λαθῶν,
πού ἀναγνώρισί τους
τήν λένε,
ὅταν πολλοί ἀνεπιστρεπτί
ὀδηγήθηκαν στήν ἄβυσσο;

Ἡ μόνη ὁμολογία
λάθους
πού νοηματοδοτεῖ
τήν ἐπιφαινόμενη ταπείνωση,
ἐκείνη πού τά χάριν τῆς σωτηρίας
γεγεννημένα ἀνομήματα
διορθώνει.

Mea culpa! Καί λοιπόν;

Χρόνο δῶσε

*Σοφώτατον χρόνος·
ἀνευρίσκει γάρ πάντα.*

Θαλῆς ὁ Μιλίσιος

Τό δέμα,
πού ἀπό μακριά
ἕνα πρωινό τῆς ἀνοιξης
ὁ ταχυδρόμος φέρνει,
μὴν σπεύδεις νά μάθεις
τί κρύβει μέσα του
καί στήν εὐνόπη ἀγωνία σου
χρόνο δῶσε.

Γιατί φτάνει κάποτε
ἕνα δέμα ἀπρόσμενο
πού θά 'θελες
ποτέ
νά μὴν τό 'χες ἀνοίξει!

Γιατί ἡ σημειολογία
τοῦ εὐτελοῦς περιεχομένου του
μπορεῖ συθέμελα νά κλυδωνίσει
μνήμες κι ἀγάπες
πού αἰζῶες πῶς ἦτανε θαρροῦσες.

Γιατί τά ἐντός του,
μέ τήν βαρύγδουπη σιωπή τους,
μπορεῖ ἐκκωφαντικά
νά σοῦ μινύσουν
πώς τίποτα στά ἐγκόσμια
δέν ζεῖ αἰώνια.

Γιατί...

Χρόνο, λοιπόν, δῶσε
στήν ἀγωνία σου.

Τῆς Πολιτείας ὁ κυβερνήτης

*Τὸν ἄρχοντα τριῶν δεῖ μεμνήσθαι·
πρῶτον μὲν ὅτι ἀνθρώπων ἄρχει,
δεύτερον ὅτι νόμους ἄρχει,
τρίτον ὅτι οὐκ ἀεὶ ἄρχει.*

Ἀγάθων

Εἶπες: Θά κυβερνήσω
ἐπιβάλλοντας στήν χώρα
καινούργιους νόμους
καί κανόνες ἠθικῆς
πού, ὅμως, ἀπό πολλούς
ἄκαιροι κι ἐπικίνδυνοι
θεωροῦνται.

Ἡ οἴησι τῆς ἐξουσίας
καί τῆς δυνάμεως ἡ ἐπίγνωσι,
ὄχι σπανίως,
τυφλώνει τὸν ἡγέτη
καί λίγο λίγο τύραννο τὸν κάνει·
καί τότε, ἀρκεῖ ἓνας νόμος
πού τὰ ἀθῶα νεανικά φιλιὰ
σέ δημόσια θέα ν' ἀπαγορεύει,
γιά νά σαρώσει
ὄλα ἔκεινα πού ἀπό καιρό
μέ ἀλάνθαστο αἰσθητήριο
πὼς σχεδίαζε θαρροῦσε.

Διαλανθάνει ένιότε τῆς προσοχῆς
τῶν ἡγετῶν
πῶς τῆς Ἱστορίας οἱ Μεγάλοι
καί οἴησι
καί ἐπίγνωσι δυνάμεως ἔχουν,
μά τά ὄράματά τους
ρίζες ἔχουν στό παρελθόν
καί στόν μέλλοντα χρόνο
προσβλέπουν.

Ὅταν ὁ κυβερνήτης
τό ἄτι τῆς Ὑβρεως καβαλικεύει,
φτάνει ἡ ὥρα πού ὁ λαός
μέ τραγικό γιά ἴκείνον τρόπο
βροντοφωνάζει
πῶς, ὅποιος ἀσύστολα μεγαλαυχεῖ,
θέση στήν Πολιτεία τους
δέν ἔχει.

Μονοτονία

Μέ τήν μονοτονία
τῆς διαδοχῆς τῶν ἡμερῶν
οἱ ἴδιες ἐρωτήσεις
ἔρχονται καί ξανάρχονται
στό στόμα.

Ἐρωτήσεις
πού πίσω ἀπό χλιοειπωμένη
ἀλήθεια
γυρεύουν μυστικό ἀνύπαρκτο
ν' ἀνακαλύψουν.

Συμβαίνει, ὅταν δικά σου μυστικά
καλά κρατᾶς κρυμμένα,
μή δῆθεν πληγωθοῦν οἱ ἀγαπημένοι,
δύσπιστος νά 'σαι
ἀκόμα καί μέ τήν ἀλήθεια
πού κραυγάζει.

Φθόνος

Στίν ψυχή,
πού θρονί ἔχουν στήσει
ἢ οἴησι κι ὁ φθόνος,
ἢ ἀγάπη καί ἡ καταλλαγί
δραπετεύουν.

Τό ἐπηρμένο ἐγώ
καί ἡ φθονοῦσα συνείδησι
δίδυμο κακό
γιά τόν ξενιστί τους·
τό ἐγώ, τυφλωμένο,
ἀποπέμπει
τά σημαντικά τῆς ζωῆς
πού ἐπιμελημένα ὁ φθόνος
ἔχει σμικρύνει.

Τῆς ψυχῆς ἔλκη
ὁ φθόνος καί ἡ οἴησι,
στίν σκοτεινιά τοῦ τάφου
τόν ξενιστί τους
ἐγκαταλείπουν.

Ὁ πρίνος

Στόν πατέρα μου

Σέ γέρικου δένδρου ρίζα
σκεπτικός κάθεται
ὁ γέρων πατέρας·
τά πόδια του δέν τόν βαστοῦν·
οἱ παλμοί τῆς καρδιάς του
βραδεῖς
προοιωνίζουν τό τέλος·
τό βλέμμα του,
χαμένο στήν ἀπεραντοσύνη
τοῦ ὀρίζοντα,
κάπου κάπου γυρίζει,
κοιτᾷ τά μισόγυμνα κλωνάρια
τοῦ μοναχικοῦ πρίνου
καί μονολογεῖ.

-Πολλά λιοβόρια ἀντέχουμε
στῆς νιότης μας τά χρόνια!
Ὅμως σάν ἔρθει ἡ χειμωνιά
κι ἀσπρίσουν τά μαλλιά μας,
ἄγριο δρολάπι ὁ θάνατος
ὅλα τά ξεριζώνει!

Ἐνωσε ὁ πρίνος τόν καημό
τοῦ γέροντα πατέρα,
πού μόνος του περίμενε
τόν μαῦρο καβαλάρη
καί κούνησε τούς κλώνους του
πού γερασμένοι ἦταν
κι ἐνόησε πώς στό τέλος του
μόνος καί κείνος θά ἔταν.

Ἡ γερόντισσα

Στὴν πεθερά μου

Ἡ γερόντισσα,
μέ τοῦ αἰῶνα τὴν σοφία
στόν λόγο της,
συχνά ἥπια,
μέ ἐπιμονή πού ἐκπλήσσει ἄλλοτε,
μετέχει μέ παρηρησία
στά τῆς ζωῆς τῶν οἰκείων
ἀπό ἐνδιαφέρον καί ἀγάπη.

Ὅμως, ἀσύνειδα σχεδόν,
ἀπό τά μύχια τῆς ψυχῆς της
ἐκπορεύονται ὅλα τοῦτα
ὡς ὕστατες καί ἰσχυρές ἐκφάνσεις
τῆς ὑλικῆς παρουσίας
τῆς ὑπαρξῆς της,
πού μακρὺ παρελθόν
μά βραχὺ μέλλον ἔχει.

Ἡ γερόντισσα,
μέ τό πλούσιο σέ ἐμπειρίες
κι αἰσθήματα
μακρὺ παρελθόν της,
ζει τό βραχὺ μέλλον της
χαρίζοντας
ὡς ἀκριβά καί ὕστατα δῶρα
σοφία κι αἰσθήματα,
ὅλα μ' ἀγάπη ντυμένα.

Μέ τοῦ αἰῶνα τὴν ἐμπειρία
στοὺς ὄμους της,
μέ πεπληρωμένη χαρμολῦπες
τὴν ψυχὴ της,
ἐνσυνειδήτως ἀποφαίνεται
πῶς, μόνο, ὅσα μ' ἀγάπη ντύνουμε,
στὴν ματαιότητα τῶν ἐγκοσμίων
νόημα ἔχουν.

Μεγαλοσύνη

Έρχεται κάποτε ή ώρα
πού από λανθασμένη εκτίμηση
τῶν συμβαινόντων
βαθιά πληγώνεις εκείνους
πού μόνο ἐξ αἰτίας τους λές
πώς ή ζωή σου νόημα ἔχει.

Άμα τό ἐννοήσεις τοῦτο,
μεγαλοσύνη δείξε
καί χωρίς παιδιάστικες ἀναστολές
συγνώμης αἰτήσου
καί χάριν λάβε.

Τίποτε πιά ἐξιλεωτικό
ἀπ' τό ἐγκάρδιο αἴτημα συγνώμης
πού ὡς ἀντίδωρο χάριν λαμβάνει.

Εὐγνωμοσύνη

Ὁ κατάμαυρος γάτος
ὡς ἄλλος θετός πατέρας
μέ πρωτόφαντη στοργή
τά δυό ὄρφανά φροντίζει.
Τά πλένει, τ' ἀγκαλιάζει,
μαζί τους παίζει
καί κυνήγι τά μαθαίνει.

Ἐκεῖνα νογῶντας ὅλα τοῦτα
τήν ἀναπάντεχη ἀγάπη
ἀπολαμβάνουν·
πηδοῦν χαρούμενα ἐδῶ κι ἐκεῖ,
χαδιάρικα τόν γάτο ἀγκαλιάζουν,
ἐνσυνειδήτως λές
αἰσθήματα ἀνταποδίδουν.

Μέ τά μελιά τους ἔξυπνα ματάκια,
μέ τίς ὄλο νόημα κινήσεις τοῦ κορμιοῦ τους,
πού ποικιλμένο ἀπό ἀποχρώσεις
τοῦ χιονιοῦ καί τῆς κανέλας εἶναι,
τά ὄρφανά ναζιάρικα γατάκια
χωρίς μιλιὰ
μιλοῦν γιά τήν εὐγνωμοσύνη.

Κλεμμένα όνειρα

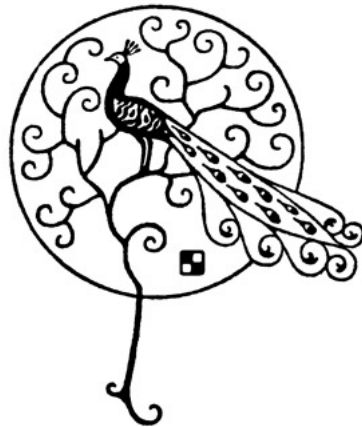
Ἡ γενιά πού μέ παρηρησία
-γιά πολλούς δικαίως- διατείνεται
πώς τά όνειρα τῆς κλέψαν,
μεσοῦντος τοῦ θέρους,
κάνει τήν ἐπανάστασή της
ἐποχούμενη στά μεγάλου κυβισμού αὐτοκίνητα
τῆς ἔνοχης γενιᾶς τῶν γεννητόρων
πίνοντας φραπεδάκι σέ πλαστικά ποτήρια
καί ξαπλωμένη στά παρά θιν' ἄλός κρεβάτια
πού μέ στρατιωτική τάξη ἀραδιασμένα εἶναι.

Μεταξύ κολύμβησης, μακροβουτιῶν,
μεθυστικῶν ἀρωμάτων τῶν ἀντηλιακῶν λαδιῶν,
δροσερεῆς μπύρας καί καφέδων
ὑπάρχει χρόνος ἄπλετος γιά ἐρωτοτροπίες
ταιριαστές μέ τοῦ καλοκαιριοῦ τήν ἀλπτεία.
Μά πού καί πού μέσα στήν χαύνη τοῦ μεσημεριοῦ
κάποιος σπάει τήν μονοτονία βρίζοντας τήν τύχη
πού -ποιός τό περίμενε- μέσα σέ τέτοια κρίση
τούς ἔλαχε νά ζοῦν πλουσιοπάροχα
μέ τά λεφτά πού ἐπί χρόνια σώρευαν
ἰδροκοπῶντας, ἤ ὄχι, κάποιοι ἄλλοι.

Μέχρι αὐτά νά ξεδευτοῦν, ἔχουν καιρό!
Καιρό γιά ν' ἀπολαύσουν!
Καιρό γιά νά σκεφτοῦν!
Ἄλλωστε, μιᾶ ἐπανάσταση
ἐνάντια στό φριχτό κατεστημένο
θέλει πολλή δουλειά, πολλή ψυχή,
καί πού καιρός γιά τέτοια!

Ίσως, ἔρθουν ἄλλοι νά τήν κάνουν
πού τά ὄράματά τους θά τά τρέφει ἡ οὐτοπία
κι ὄχι τό ἐγώ πού τράνωσε τόσο πολύ
πού ὅλα στόν ἄξονά του νά συστρέφονται τά βλέπει.

Ἔρχονται καιροί πού καί τέτοια συμβαίνουν...

Μεταμέλεια

Τὴν μεταμέλεια
πού τὰ ἴδια λάθη ἐπαναλαμβάνει
λογάριάζε την γιά πόρνη.

Ἄγωγή μνήμης

Στό ἐπίσιο μνημόσυνο ὅλα τέλεια!

Ἡ διακόσμηση τῶν κολλύβων,
οἱ ἀνθοστῆλες μέ τά λευκά ἄνθη,
τά κομψά γυάλινα καντήλια.
Στό κέντρο ὅλων αὐτῶν ἡ φωτογραφία
τῆς πεφιλημένης νεκρῆς
πού, σάν ἄλλοτε, μέ πλατύ χαμόγελο
μᾶς καλημερίζει...

Τά μνημόσυνα, ἀγωγή μνήμης
τῶν ζωντανῶν γιά τούς νεκρούς τους,
εἶθισται νά τελειώνουν
μέ κονιάκ, καφέ, βουτήματα
καί χειραψίες.
Ἔτσι καί τοῦτο ἔλαβε τέλος.
Μέ νωπή τήν μνήμη τῆς ἐκλεκτῆς νεκρῆς,
ἄλλος πολύ, ἄλλος λίγο,
πῆρε μαζί του κάτι ἀπ' τό χαμόγελο
πού ἔδυσε, ἀλλά στήν καρδιά μένει.

Εἶναι νά ξεχαστεῖ τέτοιο χαμόγελο;

Όταν γεννήθηκαν

Στόν μικρανιψιό μου Ευάγγελο

Όταν γεννήθηκαν,
ή γῆ τῶν γεννητόρων
ἀναγάλλιασε
σπὴν χαύνη τοῦ καλοκαιριοῦ
κι ἀστράφτοντας σέ καλωσόρισαν
οἱ κορφές
τῆς Πίνδου καί τοῦ Ταύγετου.

Όταν γεννήθηκαν,
τά χελιδόνια τραγούδησαν
πασίχαρα τόν ἐρχομό σου,
τά τριαντάφυλλα
ἄνοιξαν τά πέταλά τους τ' ἄλικά
κι ἓνα νιογέννητο ἄστρο
κάρφωσε τό φῶς στό μέτωπό σου.

Όταν γεννήθηκαν,
τό θαυμαστό χαμόγελο
καί τό καθάριο βλέμμα σου,
ἐλπίδες σκόρπισαν
κι ὅλοι εἶπαν:
Ἄφοῦ παιδιά γεννιοῦνται ἀκόμα
ἐλπίδα αὐτός ὁ κόσμος ἔχει!

Τό ψωμί

Ἡ γιορτή
γέμισε μέ κόσμο τήν πλατεία.
Διαυγής ἡ ἀτμόσφαιρα
στήν καρδιά τοῦ φθινοπώρου
πεπληρωμένη ἀνομοιογενῶν ἀρωμάτων
θόλωσε ἀπό καπνοῦ τολύπες.

Τό ἄρωμα τοῦ νιόβγαλτου τσίπουρου,
ἡ μυρουδιά τῶν ἐφθῶν καί τῶν ὀπτῶν καστάνων,
ἡ κνίσα τῶν σουφλιμάδων
ὑπερίπτανται τοῦ πλήθους τῶν δαιτυμόνων.

Μιά ταπεινή φέτα ψωμιοῦ,
ἀγνοημένη στῆς πλατείας τό πλακόστρωτο
ποδοπατιέται ἀδιάφορα
ἀπό θιασῶτες τῆς γιορτῆς.

Κάποιος γέρων, πρὶν τό ψωμί
ἀπό τά βέβηλα πατήματα ἐλευθερώσει,
μονολογεῖ: «Κοίτα, πατοῦν τό ψωμί!
Κοίτα τό ψωμί πῶς πατοῦν!».

Σκύβει, τό παίρνει, στήν φούχτα του τό κρύβει,
μέ πόνο ψυχῆς τά περασμένα ἀναθυμᾶται
καί λέει: «Ὅσοι τά ἱερά τῆς ζωῆς δέν σέβονται,
πρῶτοι αὐτοί καί θά τά στερηθοῦνε!».

Τό ρόδο

Όταν γεννιέται ένα ρόδο,
κανέναν δέν προσμένει νά τό κόψει
κι ἐλπίζουν αὐτό κι ἡ τριανταφυλλιά
πώς θά ζεῖ νά χαίρονται τήν ὀμορφιά του.
Όμως, ὑπάρχουν κάποια ρόδα,
πού ὡς θνησιγενῆ ἀπ' τήν φύση τους
χαρά καμιά δέν χαίρονται
οὔτε αὐτά, οὔτε ἡ μάνα τριανταφυλλιά.

Τό αίμα

Όταν για πρώτη φορά
είδες τό αίμα ενός άθώου
στήν άσφαλτο νά ρέει
σκέφτηκες πώς καί τέτοια συμβαίνουν.
Όταν για δεύτερη φορά
είδες τήν ίδια εικόνα,
σκέφτηκες πώς είσαι τυχερός,
άφοϋ δέν είναι τό δικό σου.
Όταν πάλι καί... πάλι τήν είδες,
άρχισες ν' ανησυχείς,
μά καί νά τήν συνηθίζεις
ώσπου μιά μέρα μιά ίδια εικόνα
είχε σκινοθετηθει για σένα μόνο.

Σημειώσεις

2. *Πρόσκληση*: νωγαλεύματα, οί καρποὶ πού τρώγονται στό τέλος τοῦ δείπνου ὡς ἐπιδορπίσματα, ὅπως τά σῦκα, τά καρύδια, τά ἀμύγδαλα, κ.λπ.

21. *Ἐπίταξις*: In δημοσίευση: <http://users.sch.gr/panlampri/>

22. *Σημεῖα τῶν καιρῶν*: «Τό τῆς πόλεως ὅλης ἥθος, ὁμοιοῦται τοῖς ἄρχουσιν», Ἴσοκράτης, Πρὸς Νικοκλέα 31.3-4.

23. *Ἀπραξία*: 1^η δημοσίευση: <http://users.sch.gr/panlampri/>

24. *Ἀπώλεια*: 1^η δημοσίευση: περιοδικό «εν αιθρία» τῆς ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΠΑΤΡΑΣ (ΟΙ.ΚΙ.ΠΑ.), τ. 242, Ὀκτ. 2013, σ. 3.

28. *Μνημόσυνο*: 1^η δημοσίευση στήν ἐφημερίδα «Η ΡΟΔΑΥΓΗ», ἀρ. φύλλ. 131, σ. 2, Ἀπρ.-Ἰούν. 2013.

30. *Χρόνο δῶσε*: «Σοφώτατον χρόνος· ἀνευρίσκει γάρ πάντα», Διογένης Λαέρτιος, Βίοι φιλοσόφων 1.35.12 (Θαλῆς ὁ Μιλίσιος).

31. *Τῆς Πολιτείας ὁ κυβερνήτης*: «Τὸν ἄρχοντα τριῶν δεῖ μεμνησθαι· πρῶτον μὲν ὅτι ἀνθρώπων ἄρχει, δεῦτερον ὅτι νόμους ἄρχει, τρίτον ὅτι οὐκ ἀεὶ ἄρχει», Ἀγάθων, Στοβαίου Ἀνθολόγιον 4.5.24.2-4.

41. *Ὅταν γεννήθηκες*: In δημοσίευση: <http://users.sch.gr/panlampri/>

Περιεχόμενα

1.	Ἐπιτύμβιο.....	5
2.	Πρόσκληση.....	7
3.	Δεκατρία χρόνια.....	8
4.	Ἀκροστιχίδα.....	9
5.	Μνήμης δοκιμασία.....	10
6.	Ἀπουσία.....	11
7.	Μεταμόρφωση.....	12
8.	Ὁ ἀντίπαλος.....	13
9.	Ἐνα κενό κουτάκι.....	15
10.	Ἀμφισβήτηση.....	16
11.	Ὁ εχθρός.....	17
12.	Οἱ κατακτητές.....	18
13.	Εἰκοσιοκτὼ λεπτά.....	20
14.	Δεῖπνο.....	22
15.	Ὁ χαρταετός.....	23
16.	Ἡ Ἐλευθερία.....	25
17.	Πληγή.....	26
18.	Τὸ ἔντεκα.....	27
19.	Προσμονή.....	28
20.	Νέμεσις.....	29
21.	Ἐπίταξις.....	30
22.	Σημεῖα τῶν καιρῶν.....	31
23.	Ἀπραξία.....	33
24.	Ἀπώλεια.....	34
25.	Ματαίωση.....	35
26.	Ἀποτυχία.....	36
27.	Αἰσιοδοξία.....	37
28.	Μνημόσυνο.....	38
29.	Mea culpa.....	39
30.	Χρόνο δῶσε.....	40
31.	Τῆς Πολιτείας ὁ κυβερνήτης.....	42
32.	Μονοτονία.....	44
33.	Φθόνος.....	45
34.	Ὁ πρίνος.....	46
35.	Ἡ γερόντισσα.....	47
36.	Μεγαλοσύνη.....	49
37.	Εὐγνωμοσύνη.....	50
38.	Κλεμμένα ὄνειρα.....	51
39.	Μεταμέλεια.....	53
40.	Ἀγωγή μνήμης.....	54
41.	Ὅταν γεννήθηκαν.....	55
42.	Τὸ ψωμί.....	56
43.	Τὸ ρόδο.....	57
44.	Τὸ αἷμα.....	58
	Σημειώσεις.....	61

